

Z OBSAHU	Nádroví pohanů. O tom, jak Češi naučili Vatikán dialogu s ateisty	05
	Polemika o filmu <i>Zajatci bílého boha</i>	06
	Charles Darwin (II.): Člověk z opice, méněcenné rasy a eugenika	11
	Bůh ve svátostech. Tajemství křesťanského zrození	13

TRADICE OTCŮ

Z výkladu svatého biskupa Augustina na Janovo evangelium

Pán krátce říká: *Já jsem světlo světa. Kdo mě následuje, nebude chodit v temnotě, ale bude mít světlo života.* Těmito slovy jednak něco přislíbil, jednak něco přikázal. Čiňme tedy, co přikázal, a nedomáhejme se nestoudně toho, co slíbil. Mohl by nám totiž při svém soudu říci: „Učinil jsi snad, co jsem přikázal, že se domáháš toho, co jsem slíbil!“ Nuže, cos vlastně přikázal, náš Pane Bože? „Následuj mě“, zní odpověď. Žádal jsi radu pro život. Pro jaký jiný život, než ten, o němž bylo řečeno: *U tebe je pramen života.*

Jednejme tedy neprodleně a následujme Pána! Rozvažme si pouta, která nám brání ho následovat. Kdo si však dovede rozvázat takové uzly, pokud mu nepomůže ten, o němž je řečeno *tys moje pouta rozvázal* a o němž se v jiném žalmu praví: *Pán to je, kdo vězňům vrací volnost, Pán, jenž pozdvihuje ponížené..*

A za kým půjdou ti, jimž byla uvolněna pouta, takže se mohou znovu napřímít, ne-li za světlem, z něhož zaznívá hlas: *Já jsem světlo světa. Kdo mě následuje, nebude chodit v temnotě.* Neboť Pán vrací slepým zrak. Právě tedy prohlédáme, protože máme léčivou mast víry. Předtím to už byla Ježíšova slina smíšená se zemí, kterou byl pomazán ten, který byl slepý od narození. I my jsme se z Adama narodili slepí a potřebujeme, aby nám Ježíš vrátil zrak. Smísil slinu se zemí: *Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.* Smísil slinu se zemí; proto bylo předpověděno: *Pravda povstane ze země.* Pán však řekl: *Já jsem cesta a pravda a život.*

Plně se nasytíme pravdou, až ji uvidíme tvář v tvář. Neboť i to nám bylo slíbeno. Vždyť kdo by si troufal doufat v něco, co by sám Bůh ve své lásce neslíbil a nedal?

Spravedlnost. (Rafaelovy sály Vatikánského muzea. Foto: Flickr, edlimphoto)

Amnestie pro Brožovou-Polednovou?

Ludmila Brožová-Polednová byla odsouzena za justiční vraždu na Miladě Horákové na pouhých šest let. Dr. Horáková přitom nebyla její jedinou obětí: Polednová se podílela např. na odsouzení Jaroslava Vetejšky z Hodonína, který byl v březnu roku 1950 popraven. Bylo mu 24 let.

Prezidentův odbor pro amnestie nyní řeší otázku, zda by Polednové nemohla být udělena amnestie. V rámci šetření narazili na možnost, že by se na ni mohly vztahovat dřívější prezidentské resp. vládní amnestie. Ta první z nich (1953) totiž nevyklučovala trestný čin vraždy.

Protože tato možnost byla při původním rozsudku pominuta, není vyloučeno, že by Polednová mohla dokonce žádat odškodnění. Je to divná spravedlnost.

Je to divný svět. Amnestie, která by se Polednové mohla týkat, byla vyhlášena v roce 1953: ještě v tomto roce bylo

popraveno minimálně dalších šest nevinných lidí.

Je to divná generace, tihle komunisté z padesátých let. Když jim vytýkáme, co tehdy dělali, žádají o pochopení: byli přece tak mladí. Mladí tehdy byli ale i jiní lidé – například Jaroslav Vetejška. Když si má jedna z nich odpykat víceméně symbolický trest, žádají opět o pochopení: jsou přece tak staří a nemocní... Ale staří a nemocní jsou i jiní lidé – jejich oběti. Většina z nich se dneška ani nedožila: stárli totiž v podstatně méně luxusních podmínkách.

Navíc je z projevu soudružky Polednové jasné, že se nijak nemíní kát. Ničeho nelituje. Trest tedy dosud nesplnil svůj účel.

Co si s tím my, jako křesťané, máme počít? Odpustit? Slitovat se? – To je ale pouze výsada obětí. My, kdo jsme tehdy nebyli popraveni, na to nemáme právo.

Dokončení na str. 2 dole

Pochod pro život 2009. Foto: Res Claritatis

Pochod pro život letos s konferencí a s biskupem Andreasem Launem

Pochod pro život, který se letos koná v sobotu 20. března v Praze, obohatí odborná konference „Pasti umělého oplození“, která se koná v klášteře dominikánů v Husově ulici od 9 hodin (pro účast je třeba se zaregistrovat na <http://prolife.cz>). Účast na konferenci i na pochodu přislíbil světící salcburský biskup Andreas Laun.

Pochod pro život 2010 vychází od kostela sv. Jiljí při dominikánském klášteře v Husově ulici. Mše svatá je od 13 hodin, pochod začíná ve 14.15 hodin.

RC, HPŽ

Dokončení ze str. 1

Křesťanský mravní řád předpokládá rovnováhu spravedlnosti a milosti. Milost je Boží výsadou, a jen z tohoto důvodu ji mohli udílet králové, kteří vládli z Boží milosti. (Po nich se to přeneslo na prezidenty z Božího dopuštění.) Z Božího milosrdenství Polednovou nikdo nevyklučuje. Možná, že si někdy za noci, na vteřinu, připustí, že má ruce od krve „a všechny vůně Arábie nestačí navonět tu malou ručku“. Ale i to může vědět jen Bůh.

To jediné, co můžeme udělat my, lidé, je zjednat spravedlnost. Možná ani ne tak pro Polednovou (kdo ví, zda si ji vůbec zaslouží), ale pro její oběti, pro rodiny obětí, pro jejich potomky. Aby nám věřili.

Michaela Freiová

Interrupce – příčina stárnutí evropské populace

Brusel. Španělský institut pro rodinnou politiku zveřejnil počátkem března v Bruselu statistické údaje o počtech provedených interrupcí v Evropě. Ve 27 zemích Evropské unie se jich za rok vykoná více než jeden milion 200 tisíc. V celé Evropě je to přes 2 miliony 800 tisíc.

Státy s největším výskytem potratů provedených na požádání byly v posledních 15 letech Velká Británie, Francie, Rumunsko a Itálie. V EU jsou interrupce zakázány na Maltě, v Irsku a v Polsku. Ve 27 zemích EU se jedno těhotenství z pěti končí tímto nešťastným způsobem a jedna interrupce ze sedmi je provedena děvčatům mladším 20 let.

Interrupce je na prvním místě nejčastějších příčin úmrtnosti v Evropě a předstihuje tak rakovinu, infarkt a autonehody. Je také jednou z hlavních příčin stárnutí populace. Tuto tendenci lze vyjádřit srovnáním, podle něhož v Evropské unii je osob starších 65 let o 6,5 milionů více než dětí do 14 let.

Příčinou této situace je krize hodnot, jak vysvětluje předseda italského Hnutí Pro život Carlo Casini:

„Existuje zde kulturní úpadek, který ovlivňuje uplatňování zákonů liberalizujících interrupce. Ve Francii a Anglii počet interrupcí stále roste, v Itálii – zdá se – trochu klesá. Čím si to vysvětlit? V Itálii je navzdory všemu přece jen slyšet hlas papeže, hlas Církve. Ve Francii a v Anglii se nedaří prolomit cenzuru hlasů bránících lidský život. Konec konců v Evropě vůbec chybí povědomí či svědomí, že děti jsou dětmi dříve, než se narodí. Pokud nepůjdeme ke kořeni problému, pokud nepotvrdíme tento princip, který je ostatně zcela koherentní s celou logikou lidských práv, kterou má Evropa plná ústa, že totiž všechny lidské bytosti jsou si rovné, nevyjdeme z této tragédie, z této porážky naší Evropy.“

RaVat

Postup svatořečení Jana Pavla II.

Po několika letech studia dokumentů schválil Benedikt XVI. loni na podzim dekret o heroických ctnostech Jana Pavla. Tím učinil krok k jeho beatifikaci. Dosud se však očekává prokázaný zázrak.

Několik kanonizací je ohlášeno na 17. říjen, ale jméno zesnulého papeže mezi nimi není. Případy údajných zázraků se zkoumají. Jde např. o případ francouzské řeholnice, která měla být zázračně uzdravena z Parkinsonovy choroby: zatím není rozhodnuto, protože u neurologických onemocnění mohou příznaky zmizet samy od sebe, což ještě není uzdravení. Věci se zabývají konzultanti z různých oborů medicíny.

Tradiční podmínkou uznání zázraků je nevléčitelná nemoc, u níž nejsou známy případy spontánního vyléčení. Vyléčení musí být neočekávané, náhlé, úplné a trvalé.

Dalším případem je muž z Ohia, střelený do hlavy, jehož rodině lékaři sdělili, že nepřežije. Přežil však poté, co mu nemocniční kaplan dal růženec požehnaný Janem Pavlem II. Dále jde o devítiletého polského hochy s ledvinovou chorobou, který nemohl chodit, dokud nenavštívil papežův hrob. Podle svědků vstal z vozíku a vyšel ze svatopetrské baziliky.

Vatikánští experti nemají čas ani zdroje, aby zkoumali všechny případy současně. Probírají jeden případ za druhým. Mezitím se s beatifikací čeká.

CNS

RC Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz. Máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem, můžete se zaregistrovat na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>.

Běda tomu, skrze něhož...

Dne 4. března uspořádala rakouská biskupská konference tiskovou konferenci, kde vydala prohlášení k případům sexuálního zneužívání v tamní Církvi. Úvodem prohlášení cituje Lk 17,1–3: „Není možné, aby nepřišla pokušení, běda však tomu, skrze koho přicházejí.“ Sexuální zneužití je bolestné zejména tam, kde je vztah důvěry: v rodině a v církvi. Biskupové uznávají, že se o těchto případech často mlčelo a kají se za to. V Církvi je to zvláště pohoršlivé proto, že se na ni právem kladou vyšší etické nároky. Často byli pachatelé chráněni víc než oběti.

Biskupové vyzývají všechny, kdo se stali obětmi, aby se obrátili na ombudsmana ve své diecézi. Vyzývají také pachatele, aby čestně složili účty. Ohlásili, že vypracují celorakouské standardy a pravidla na základě stávajících směrnic, přičemž za vzor budou sloužit vídeňské směrnice. Zakládá se celorakouská síť diecézních ombudsmanů. Do této sítě se zapojí i mužské a ženské řády. Prevenci a výchovu svědomí má zajistit vzdělávání církevních pracovníků i spolupracovníků.

Biskupové upozornili, že sexuální zneužívání je temnou stránkou celé společnosti. Proto nejsou paušální podezření proti kněžím a církevním pracovníkům na místě. Tím se neumenšuje odpovědnost Církve. Tu přijímají biskupové a budou se snažit prevencí těmto případům zabránit.

Kathnet

Chicago: Dav gayů protestoval proti obnově manželských slibů v katedrále

Dne 14. února měly manželské dvojice možnost obnovit svůj slib během mše svaté v chicagské katedrále. Aby tak mohly učinit, musely projít rozlíceným davem asi 100 aktivistů za „práva gayů“. Celou událost podrobně popisuje právnička Nora Doherty prostřednictvím článku Matt C. Abbotta v <http://www.renewamerica.com/columns/abbott/100215>. Dav mával duhovými prapory a vykřikoval hesla jako „Zastavte financování pobožníků“, „Svaté jméno, svatá hanba“. Jeden z protestujících ječel na tříletou dceru právničky: „Děvčátko, doufám, že až vyrosteš, budeš gayem, takže se tě tvá matka zřekne a poznáš, jak já se cítím.“

Policie odmítla zasáhnout proti demonstrantům na schodech katedrály, ačkoliv zákon zakazuje protesty poblíž míst, kde probíhají bohoslužby. Představitel katedrály vyzval arcidiecézi, aby se zajímala o to, proč policie umožnila konání demonstrace.

Colleen Dolan, mluvčí arcidiecéze Chicago, řekla, že protestujícím se to sice nelíbí, ale že učením Církve je, že manželství je mezi jedním mužem a jednou ženou, a že církev si nevybírá, jaké je její učení.

LifeSiteNews.com

Výbuch protikřesťanského násilí v nigerijském státě Plateau

Podle oficiálních nigerijských zpráv bylo v neděli 7. března ve státě Plateau zmasakrováno přes 500 lidí při nočním přepadu vesnic. (Místní Liga pro lidská práva uvádí pouze něco přes 250 nalezených těl.) Oběti jsou především ženy a děti. Vláda poslala na místo vojenskou jednotku.

Masakr se klade za vinu muslimským nomádkým pastevcům, kteří se zaměřili na beromskou etnickou skupinu, která je křesťanská.

K podobným výbuchům násilí došlo už v lednu, kdy mělo zahynout něco mezi 350 a 550 osob.

The Telegraph

Tradiční anglikánská skupina vstupuje do katolické církve

Anglikánská církev v Americe (ACA), americká odnož Tradičního anglikánského společenství (TAC), oznámila 3. března, že bude v souladu s novými vatikánskými směrnici usilovat o spojení s katolickou církví. Biskupové ACA se sešli ve floridském Orlandu s místním arcibiskupem Johnem Hepworthem. Na této schůzce se rozhodlo o formálním podání žádosti o uplatnění pravidel apoštolské konstituce Apostolorum Coetibus v USA.

TAC zahrnuje asi 20 farností, které už vatikánskou nabídku přijaly. Jinak do ní patří čtyři diecéze s asi 100 farnostmi.

LifeSiteNews

Také nacisté obviňovali Církev ze zneužívání

V on-line archivu německého týdeníku Spiegel se objevila zpráva z roku 1971, kdy historik Hans Günter Hockerts vypracoval „Studii o nacionálně-socialistické technice ovládnutí a proticírkevního boje“. Jako kniha tato studie vyšla v roce 1937.

Hockerts uvádí, že nacistická propaganda stále operovala „tisíci procesů proti kněžím a mnichům“. Ve skutečnosti bylo těchto procesů v letech 1936 a 1937 jen 250. V čele proticírkevního boje stál sám Goebbels, který 28. května 1937 v berlínské Deutschlandhalle šířil lži o „plánovitě mravním ničení tisíců dětí a nemocných“. Kněžstvo označil za „morální žumpu“. Přesto právě v této době stoupla návštěvnost bohoslužeb a procesí.

Kathnet

Výstava o „Akci K“

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu oznamuje, že v Rychnově nad Kněžnou v Emauzkém domě probíhá výstava věnovaná o „Akci K“ – likvidaci klášterů na našem území. Je otevřena od 16 do 17 hodin od pondělí do pátku.

ÚDV

Malajsie: Církev žádá omluvu, žalovat nechce

Katolická církev nezamýšlí žalovat dva muslimské reportéry, kteří znesvětili eucharistii, ale vyžaduje od nich a jejich časopisu veřejnou omluvu, prohlásil arcibiskup Kuala Lumpur Murphy Paklam. „Odpuštění je součástí naší misie“, vysvětlil arcibiskup. Katolíci se však cítí incidentem zraněni. Novináři uveřejnili zesměšňující zprávu, kde se vysmívají eucharistii a křesťanství. Předstírali, že jsou křesťany a přijali přijímání, načež kritizovali křesťany, že věří, že tento kousek chleba je reálný Ježíš Kristus.

Církev chce tímto gestem oslovit muslimskou většinu a povzbudit atmosféru dialogu a přátelství.

Fides

USA: Beatifikace P. Augusta Toltona

První černošský katolický kněz ze Spojených států se stal kandidátem oltářní úcty. Kard. Francis George oznámil, že zahájil diecézní beatifikační proces P. Augusta Toltona, který žil v 19. století. Narodil se roku 1854 v rodině nevolníků ve státě Missouri. Když mu bylo osm let podarilo se jeho matce spolu s ním dostat se na druhou stranu řeky Mississippi do státu Illinois, kde pro Afričany neplatil zákon o nevolnictví. Chlapec navštěvoval katolickou školu, kde přijal křest a tam se mu dostalo i kněžského povolání. Protože však žádný seminář ve Spojených státech tehdy nechtěl přijmout černocha, August vystudoval v Římě, kde roku 1886 přijal svěcení. Po návratu do Spojených států působil v Chicago, v první farnosti pro katolíky tmavé pleti. Tam zemřel roku 1897 v pověsti svatosti ve věku 43 let.

RaVat

Foto: thegrio.com

Mlčení Západu o protikřesťansky zaměřeném násilí

Řím. Mlčení Západu o protikřesťansky zaměřeném násilí je tématem knihy René Guittona, známého francouzského intelektuála a publicisty. Kniha nese název *Kristianofobie – nové pronásledování* a vyšla nyní také v italském překladu. Francouzský autor poukazuje a dokládá případy četného násilí zaměřeného proti křesťanům, jež jsou přehlíženy a opomíjeny drtivou většinou zpravodajských agentur, publicistů a intelektuálů, nemluvě o politicích v západních zemích, zejména v Evropě. Jde o případy pronásledování přibližně ve 40 zemích, většinou islámských, kterým padnou za oběť každoročně desítky tisíc křesťanů. Mlčení, které panuje v západním světě, je podle Guittona způsobeno předsudkem laicistického myšlení, které se chce vyhýbat každému náznaku podpory či obrany křesťanství dokonce i tam, kde se jedná o jednoduchou obranu lidských práv, a to za účelem podpory domnělého mezináboženského dialogu, který je v tomto případě jen obyčejnou ztrátou vlastní humanistické identity.

RaVat

Policie dočasně zadržela čtyři indické biskupy

Indie. Policie zadržela čtyři biskupy a skupinu věřících, aby překazila závěr protestního pochodu křesťanů z nejnižší indické kasty – dalit – proti diskriminaci. Pochod byl dlouhý více než 700 km. K incidentu s policií došlo v městě Chennai ve státě Tamil Nadu. Čtyři biskupové spolu s 500 dalšími věřícími chtěli přivítat účastníky pochodu, který začal v městě Kanyakumari a trval déle než měsíc. Do cesty však vstoupila policie a uvítací skupina v čele se čtyřmi biskupy skončila ve vězení. Zůstali tam sice jen čtyři hodiny, ale vládě se tak podařilo překazit závěrečnou manifestaci. Pochod měl připomenout diskriminaci křesťanských dalitů, kteří se ve společnosti netěší stejným právům jako příslušníci stejné kasty, vyznávající hinduismus, buddhismus nebo patříci k sikům. Příslušníci kasty dalit tvoří dvě třetiny z 27 milionů křesťanů žijících v Indii.

RaVat

Britští biskupové před volbami

Biskupové Anglie a Walesu vydali k volbám devatenáctistránkovou brožuru s názvem „Volte obecné dobro“. Ta předkládá zásadní principy a hodnoty, na nichž spočívá spravedlivá občanská společnost. Biskupové v ní zdůrazňují, že sociální otázky nelze ponechat jen na vládě, ale má za ně odpovědnost každý občan. Základem prosociálního chování je ctnost.

„Ctnosti nás formují jako mravní činitelé tak, abychom dělali to, co je správné a úctyhodné, jen proto, že je to správné a úctyhodné, bez ohledu na to, zda nás k tomu nutí zákon,“ píše biskupové. „Ctnostné jednání pramení z pocitu vlastní důstojnosti i důstojnosti druhých, a ze sebeúcty občana. Činí dobro, i když se nikdo nedívá.“

Brožura se zabývá tématy, jako je život sám, chudoba a nerovnost, péče o staré lidi, komunitní vztahy a migrace, globální komunita a ekologie, manželství a rodinný život a úloha věřících komunit.

„Vyvíváme každého, aby si dokument přečetl a zúčastnil se nutné debaty o hodnotách a vizích, jimiž se snažíme ustavit spravedlivou a občanskou společnost,“ řekl westminsterský arcibiskup Vincent Nichols. „Příručka se vlastně týká rozkvětu člověka. Nenařizuje, koho volit, ale vytváří pozadí pro jednotlivé otázky, jež budou volbám dominovat, a vyzývá politické strany, aby co nejlépe odpovídaly na naši společnou snahu o lepší společnost.“

Zenit

Vnější „nádvoří pohanů“ (nesměli už za nižší kamenou zidku) sloužilo k tomu, aby se pohané mohli přiblížit a klanět se Hospodinu.
Model: Alec Gerrard. Foto: preteristarchive.com

NÁDVOŘÍ POHANŮ

aneb O tom, jak Češi naučili Vatikán dialogu s ateisty

S českým skepticismem prý nejdou dohromady řeči o hrdosti. Tentokrát by ale důvod byl. Úspěch loňské návštěvy Benedikta XVI. a zejména její pozitivní vnímání mezi nekatolíky povzbudily Svatý Stolec, aby se znovu začal zabývat dialogem s nevěřícími. Ve Vatikánu vznikne nadace (jak se zatím říká, jakkoliv jde spíš o komisi či radu) „Nádvoří pohanů“.

Všechno začalo v České republice, nebo spíš v rozvažování po cestě, o něž se Benedikt XVI. podělil v předvánoční audienci se svými nejlížejšími spolupracovníky. V pasáži věnované pozitivní odezvě nevěřících občanů České republiky na jeho návštěvu, uvažoval papež nad tím, zda by Církev neměla změnit svůj postoj k ateistům, vytvořit jakýsi prostor setkání a sblížení. Benedikt XVI. poznamenal, že „nevěřící jsou často vystrašení, když se před nimi mluví o nové evangelizaci, když vycítí, že jsou předmětem jakési misie. Obávají se ztráty svobody myšlení a rozhodování. Nicméně otázka po Bohu v nich zůstává přítomná“. Hledání Boha patří ke kultuře západního světa a je třeba pečovat o to, aby toto tážení po Bohu zůstávalo živé. Papež v tom kontextu připomněl, že jeruzalémský chrám měl nádvoří pohanů, které Ježíš nazval – spolu s pro-

kem Izajášem – místem modlitby všech národů. Šlo o prostor mezi posvátným a profánním. Místo, kde se s tajemstvím může setkat i ten, kdo na něm ještě nemá podíl. „Myslím, že Církev by i dnes měla vytvořit jakési Nádvoří pohanů,“ uzavíral papež, „kde by se lidé mohli setkat s Bohem, třebaže Jej neznají a nemají přístup k Jeho tajemství, neboť to už je vlastní životu Církev. Vedle dialogu s jinými náboženstvími musíme navázat dialog především s lidmi, kterým je náboženství cizí, pro které je Bůh kýmisi neznámým, a přece nechtějí zůstat bez Boha, touží se k Němu přiblížit, i kdyby jen jako k neznámému,“ řekl papež.

Vracím se k této reflexi cesty do České republiky tak obsírně, protože na konci února se ukázalo, že jde o slova zakládající novou vatikánskou instituci. S odvoláním na papežskou promluvu to oznámil arcibiskup Gianfranco Ravasi, předseda Papežské rady pro kulturu, které bude „Nádvoří pohanů“ podléhat. „Chceme vytvořit síť ateistů a agnostiků připravených k dialogu,“ prohlásil šéf vatikánského úřadu, „chceme navázat kontakt s ateistickými organizacemi a konfrontovat se s nimi. Stejně tak chceme lépe poznávat duchovní život lidí, kteří se prohláší za nevěřící.“

Je na místě připomenout, že institucionální dialog s ateisty není pro Svatý stolec žádnou novinkou. Už v roce 1965 Pavel VI. založil ve Vatikánu Sekretariát pro nevěřící, změněný později na Papežskou radu pro dialog s nevěřícími. Zanikla v roce 1982, kdy ji Jan Pavel II. začlenil do Papežské rady pro kulturu. Církev se dnes vrací k původnímu zámeru papeže Montiniho. Jsme ale už o něco moudřejší. Tentokrát nejde o to otvírat se světu, absorbovat všechny jeho proudy. Naopak. „Podobně jako v mezináboženském dialogu je velmi důležité zachovat vlastní identitu,“ zdůraznil arcibiskup Ravasi, „jedině tak dostanou nevěřící šanci nahlédnout bohatství víry.“

Krzystof Bronk

Krzystof Bronk pracuje jako redaktor polské redakce Radia Vaticana.

Nevěřící se bojí evangelizace, nechtějí být předmětem misie. Proto potřebujeme volný prostor setkání.

ZAJATCI BÍLÉHO BOHA – FILM, KTERÉMU NĚKTEŘÍ NEPOROZUMĚLI

Ad *Zajatci bílého boha? Film, o kterém se hovoří* [RCM 7/2010]

Živou reakci vyvolala recenze Michaely Freiové na film *Zajatci bílého boha* (RC Monitor 7/2010). Ozval se sám autor dokumentu Tomáš Ryška. Jeho vysvětlení a následnou odpověď recenzentky přinášíme na těchto stránkách. Původní, obsírnější verzi Ryškovy reakce jsme poskytli prostor na našem webu.

Většina z nás nezískala příležitost pobývat v dalekých „exotických“ zemích ani netráví čas studiem vědeckých textů. Přesto máme pocit, že tamním světům rozumíme a známe problémy, kterým místní lidé čelí. Jedním z příkladů je článek paní Freiové *Zajatci bílého boha? Film, o kterém se hovoří*. Autorka, neznalá prostředí, ba už vůbec problematiky, ke které se vyjadřuje, vydala se na dobrodružnou cestu po internetových serverech, aby dokázala, že informace, které film nese, jsou liché. Ve svých konstrukcích, jejichž základy jsou vzdáleny realitě, dokonce odsoudí autory filmu jako manipulátory a film jako protikřesťanský. Z důvodu, že čtenáři kritického článku jsou křesťané, cítím potřebu na otázky v něm kladené odpovědět a zároveň se vůči některým nařčením ohradit. Děkuji tedy redakci *Res Claritatis* a paní Freiové za prostor, který mému textu věnují. Zároveň zdůrazňuji, že chápu nedůvěřivý postoj autorky, která je motivována snahou ochránit svoji církev. Zbytečně, film opravdu není o náboženství.

Hlavní poselství filmu

Pro pořádek je vhodné krátce vysvětlit hlavní poselství filmu. V rámci své doktorské práce se věnuji antropologii rozvoje. Studuji sociální změny, které rozvojové projekty svojí činností vytvářejí. Tyto projekty mohou být realizovány státem, sekulárními rozvojovými organizacemi, nebo také náboženskými rozvojovými organizacemi (tzv. *Faith Based Development Organizations*). A právě na problémy, které tyto rozvojové aktivity způsobují, film kriticky poukazuje. Pierre

Bourdieu napsal v roce 1982 Francouzské sociologické asociaci, že sociologie náboženství je téměř nemožná. Pokud je člověk věřící, domníval se Bourdieu, potom by byl výzkum nakažen nedostatkem objektivnosti. Pokud by člověk věřícím nebyl, potom by analýza postrádala zkušenost víry. Ani film *Zajatci bílého boha* se náboženství nevěnuje. Film popisuje rozvojové projekty u minoritního horského etnika Akha. V první části se soustředí na situaci v severním Thajsku, kde působí téměř výlučně křesťanské organizace. Ve druhé části popisuje nešťastný rozvojový program státu, který byl realizován v letech 2001–2005 za asistence zahraničních rozvojových organizací v Laosu. Tolik na vysvětlenou autorce, která si klade otázku, proč film směřuje působení nenáboženských organizací s činností misionářů a státu.

Kdyby se vyměnily role...

V souvislosti s náboženstvím bych rád zmínil, že se autorka mylí, když filmu vytýká absenci zmínky o tom „tradičně“ praktikovaném Akhai. Tato informace ve filmu nechybí, pouze není v jeho kontextu příliš relevantní. O poznání méně ovšem rozumím souvislosti mezi znalostí akhaské víry a konverzí na křesťanství. Snaží se autorka říci, že některé náboženství je horší a „změnu“ potřebuje? Na jakém základě by hodnotila zda náboženství Akhaů je či není „dostatečně špatné“, a tedy vhodné na konverzi? Pokud bychom připustili, že některé náboženství je lepší než ta jiná, není možné hledat v takovém postoji podobnost s názory o svrchované rase či národu?

Podobné názory obvykle plynou z pouhé neznalosti a neporozumění. Ve vyjednávání svých cílů ovšem mohou být nebezpečné a destruktivní. Zkusme pro příklad otočit role a podíl na moci. Představme si situaci, kdy Akhaové soudí křesťanství a rozhodují, zda je to Z JEJICH PŮHLEDU náboženství dostatečně kvalitní. Pojďme s myšlenkou dále a představme si, že Akhaové disponují relativně velkým kapitálem a mají potřebu šířit vlastní pohled na svět, vlastní víru ve vašich, nyní bezmocných a chudých, křesťanských rodinách. Co kdyby jejich nově nabytá moc a finanční zázemí umožňovaly odebrat vám děti, aby byly vychovány dle jejich víry? Nyní si představte, že Akhaové při snaze o šíření vlastního pohledu na svět disponují podobnými čísly, která udává kniha *World Christian Trends: Po Zemi* se dnes pohybuje na 458 000 zahraničních misionářů pracujících na plný úvazek, přičemž v roce 1900 jich bylo pouze 62 000 a v roce 1970 působilo po světě na 240 000 zahraničních misionářů. Vedle nich lze napočítat dalších 5360 zahraničních misionářů pocházejících ze zemí tzv. třetího světa, 1 135 000 domácích misionářů a 400 000 krátkodobých zahraničních misionářů. Každoročně je vytištěno a publikováno 12 800 knih a článků věnujících se misionářským aktivitám a distribuováno je na 120,7 milionů kopií Nového zákona. 4550 zahraničních misionářských agentur evangelizuje každoročně na čtyři miliony „nových duší“. Náklady na misijní činnost tvoří přibližně 345 000 amerických dolarů za každého nově evangelizovaného člověka (Barrett & Johnson, 2001). Připusťme, že s podobnou mocí budou dis-

ponovat Akhaové a se stejnou pílí (www.joshuaproject.net) se pokusí konvertovat všechny křesťany světa na Akhazang... Uvedu jeden příklad, k čemu dochází v akhaských komunitách po náboženské konverzi na křesťanství. Opomeňme rozvrat původních mocenských a politických institucí, které měly v akhaské společnosti kulturní a sociální opodstatnění, a zaměřme se na rodinu. „Tradiční“ model akhaské rodiny představuje vícegenerační

domácnost, kde se starají děti o své staré rodiče a v době, kdy „mladí“ zajišťují pro všechny obživu, starají se staroušci o své vnuky. Pod vlivem křesťanských organizací se mění model rodiny na tzv. nukleární, kde domácnost tvoří pouze rodiče a děti. Prarodiče tato změna zbavuje hmotných a sociálních jistot a rodiče péče o jejich potomky. To následně nabízí křesťanským organizacím nový důvod k odebrání horských dětí na převýchovu.

Akhský muž kouří dýmku s opiem. Foto: Flickr, David Chantoiseau

Vzdělání životy Akhaů nezlepší

Vždyť misionáři těm lidem pomáhají, může znít námitka. Zachraňují děti, když je rodiče prodají na prostituci, píše paní Freiiová. A tak se vracíme k tomu, jak vzniká naše vědomí o životech a složitých problémech vzdálených lidí. Bývají to právě rozvojové organizace a média, kdo nám ono vědomí vytvářejí. A tak podobně jako média potřebují zajistit sledovanost, aby získala inzerenty, rozvojové organizace potřebují prezentovat problémy, jež řeší způsobem, který přesvědčí jejich sponzory. Mnozí antropologové tvrdí, že podstata rozvojového diskursu, se vši svou snahou o pomoc potřebným, však není ničím víc, než překroucením „skutečných“ aktivit „rozvojového“ aparátu. Experti působící v Thajsku s nimi souhlasí: „Ve filmu a tisku se velmi často objevuje malá Apsu, naivní akhaská dívka prodána tátou, jež je závislá na heroinu. Je prodána překupníkovi, který ji prodá do nevěstince, odkud je pak zachráněna dynamickou nevládní organizací. Nakonec je tam obligatorní komentář, který říká, že se Asiaté nestarají o své dcery,“ uvádí antropolog David Feingold. Po pěti letech výzkumu, podpořeného OSN (prostřednictvím UNESCO), dodává: „V tomto scénáři moc pravdy není,“ (www.america.gov). Podobně jako Feingold jsem se ani já nesetkal s případem, kdy by rodiče prodali své děti. Co je ovšem zářející, já se nesetkal s podobným příkladem ani mezi dívkami, které měly být zachráněny před prostitucí, a právě proto žily v křesťanských domovech. Některé z těchto dívek jsou členky mé sociální skupiny.

Zatímco je tedy západním dárcům vysvětlována potřeba institucionální péče v souvislosti se světem prostituce, drog či nezájmem o vlastní děti, rodiče těchto dětí řeší naprosto jiný, reálný problém. Na základě kampaně z počátku 90. let o důležitosti vzdělání, které zajistí „lepší práci“ a „lepší budoucnost“, snaží se akhaští rodiče umožnit svým dětem kvalitní vzdělání. A jak jim slibují pracovníci křesťanských organizací, to nejlepší jim zajistí právě oni. Nejbližšími členy sociální sítě v rámci mého výzkumu je několik mladých lidí, kteří v křesťanských domovech vyrostli. Někteří z nich spolu-

založili nový domov, ve kterém dnes pracují. Právě s těmito lidmi žiji v jedné domácnosti a mám tak skvělou příležitost studovat každodenní životy absolventů výše zmíněných křesťanských domovů a jejich rozvojových projektů. Na základě svého výzkumu jsem pevně přesvědčen, že vzdělání nedokáže Akhaům zajistit ani „lepší práci“ ani „lepší budoucnost“. Problémy, kterým čelí horské minority, jsou daleko složitější, strukturální.

O sexuálnímu zneužívání dětí v křesťanských domovech

Téma sexuálního zneužívání dětí v křesťanských domovech je téma složité a vyžaduje velký prostor. Pro potřebu tohoto textu je třeba říci, že jako sociální antropolog zaznamenávám opakující se jevy, ne ojedinělé případy. Sexuální zneužívání dětí v křesťanských domovech v severním Thajsku je opakujícím se jevem. Z dlouhé řady těchto případů mohu zmínit jeden z roku 2009, který byl vyšetřován thajskými orgány. Ředitel křesťanského domova a jeho kolega byli zatčeni za mučení a zneužívání malých horských děvčat, které měli v péči. Policejní spis uvádí, že se jednalo o holčičky mladší 15 let. Některé z nich vyšetřovatelům svědily, že se bály, že se nedožijí doby, kdy budou moci tento domov opustit. Thawatchai Yoomark, zástupce šéfa úřadu pro ochranu žen a mladistvých, v průběhu vyšetřování uvedl, že se policie domnívá, že řada dalších organizací může pracovat v podobném duchu (Meesubkwang, 2009).

Otázka přístupu k rozvojové pomoci

Přenesme se nyní do Laosu, tedy druhé části filmu, k rozvojové organizaci *Norwegian Church Aid* (NCA). Právě na informacích, které tato církevní organizace publikuje na svých internetových stránkách, staví paní Freiová svoji kritiku. Netuší však, že rozšíření sexuální přenosných chorob nastalo až s rozvojovým programem, na kterém se NCA aktivně podílela už v jeho zárodku. Zmíněný problém vznikl až poté, co byly vesnice přemístěny ze svých původních lokalit do míst snadno dostupných v nížinách. Nedostatek půdy, neexistence vhodné

alternativy za opium a za možnost se uživit, společně s nemocemi, které horalé ve svých původních lokalitách neznali, způsobily intenzivní chudobu a hlad, přičemž mortalita v některých přesunutých vesnicích dosahovala v prvním roce po přesunu až 50 procent. Tehdy začíná docházet k rozpadu dřívějších vzorců a struktur, mnohé dohání deprese nad vlastními životy a malou vidinou lepších zítřků ke zneužívání drog a mladé dívky a ženy nutí k prodeji vlastních těl – toho jediného, co mohou zpeněžit, aby uživily sebe a své rodiny. Jinými slovy, problém, který NCA zmiňuje, také pomohla sama způsobit.

Francouzský antropolog Steve Davieau (2003) píše: „Program NCA v distriktu Long vedl ke zničení tradičních ekonomik bez poskytnutí dostatečné alternativy“. Tato citace je odpovědí na další z otázek paní Freiové, která „považuje za zvláštní, že by zahraniční organizace působící v Laosu a Thajsku neznaly programy, jež uplatňuje např. USA v Afgánistánu, tedy náhradu pěstování drog jinými užitečnými plodinami.“ Na rozdíl od paní Freiové si netroufám hodnotit, nakolik jsou tyto snahy v Afgánistánu úspěšné. V případě Laosu ovšem došlo k eradikaci opia, tedy obživy pro obyvatele hor, dřívě, než by jakákoli alternativa existovala, čímž byly horské komunity uvrženy ze dne na den do hluboké chudoby a hladu. Mezinárodní výzkumný team (Shoemaker & Baird, 2005) ve své studii uvádí: „V době, kdy jsme dělali toto interview, nebylo NCA schopno podat žádný empirický důkaz či nezávislé potvrzení, že bylo opium úspěšně nahrazeno jinou plodinou anebo příjmem.“

Moc rozvojových organizací

Je překvapivé, že autorka opírá své argumenty o informace předkládané organizací NCA, jejíž pracovníci prokazatelně sexuálně zneužívali chudé akhaské dívky ve vesnicích, kde měli realizovat pomoc. Ian Baird (2006), kanadský sociolog a humanitární pracovník působící v Laosu déle než dvacet let, píše: „Obvinění založená na videozáznamech svědectví Akhaů pobídla NCA k zahájení šetření. Přesto, že byla zpochybňována nestrannost vyšetřovatelů, jelikož hlavní vyšetřovatel pracoval pro NCA, bylo rozhodnuto, že pracovníci NCA opravdu žádali vesničany, aby jim poskytlí mladé ženy na sex.“ V podobný moment antropolog Eizel Mazard (2006) tvrdě kritizuje NCA za zneužívání postavení vůči bezbranným vesničanům, po kterých v podmínkách nerovného dělení moci bylo vyžadováno sexuální uspokojení. Toto vážné selhání, které je ve filmu explicitně uvedeno včetně výpovědi starého akhaského muže, paní Freiová ovšem nepřijímá. V zajetí snahy o prokázání nepravdivosti filmu, zpochybňuje vyšetřování vedené pod dohledem norské vlády, jednoho z hlavních donorů NCA. Mimo faktu, který ukázalo norské šetření, tedy že mezi těmi, kteří zneužívali akhaské dívky, byli i vládní úředníci, potřebuje vláda chudé země, kterou Laos je, pomoc silných organizací. Podobná moc rozvojových organizací v chudých zemích není ničím výjimečná.

Vážení čtenáři, jsem si vědom, že jsem nedokázal v tomto textu složitou problematiku, podobně jako ve filmu, vysvětlit vyčerpávajícím způsobem. Ti, které téma zaujalo, mají příležitost přečíst si knihu *Svět bílého boha – příběh moci bezmocných*, která se problematikou zabývá hlouběji. Ovšem již fakt, že se o filmu hovoří, vede některé k zamyšlení nad skutečnostmi a hodnotami, které jsou obvykle nekriticky přijímány a velmi zřídka konfrontovány. To, co si vážený divák či čtenář odnese, je pouze a jenom na jeho vlastním svědomí. Nezbyvá mi tedy než doufat, že jsem přinesl alespoň trošku světla k otázkám, které položila paní Freiová, a hlavně vyvrátil tvrzení, že je film negativně namířen proti křesťanství.

Tomáš Ryška

(Nezkrácenou verzi textu naleznete na webových stránkách res.claritatis.cz; mezititulky redakce.)

Tomáš Ryška je interním doktorandem Katedry obecné antropologie Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy.

Pár slov na závěr...

Nikde ve svém článku nezpochybňuji autenticitu osobní zkušenosti pana Ryšky. Taková zkušenost má ovšem své limity: je omezena místem a časem. Pan Ryška byl v Thajsku a v Laosu, a to v posledních letech. Náš server mapuje činnost katolických misí po celém světě a snaží se ji zachytit i v její historické dimenzi.

Zdá se, že právě tohle panu Ryškovi uniká. Zdá se, jako by nevěděl, že např. Sestry Mariina srdce vedené lékařkou Ruth Pfau rozvinuly a realizovaly v Pákistánu takový systém boje s leprou, že se – doufejme – podařilo tuto nemoc v Pákistánu zcela vymýtit. („Doufejme“ – to proto, že zatím neuplynulo 40 let od posledního záchytu, což je maximální inkubační doba.) Přitom začínaly v oblastech, kde žádná zařízení pro tyto nemocné nebyla. Dodnes jsou omezeny tím, že Pákistán zakazuje náboženskou konverzi, takže smějí přijímat jen dívky z křesťanských rodin. Patrně také pomínil fakt, že dnes má katolická církev například v Africe bezmála tisíc nemocnic, přes 250 leprosárií atd. ... Počet škol by na něho – vzhledem k jeho filosofii – patrně dojem neudělal.

Moje poznámka o „filosofii“ je důležitá. Z Ryškova filmu, knihy i dalšího textu, který mi poslal, je jasné, že neuznává význam vzdělání a rozumového pozná-

ní. V tomto bodu se ovšem s křesťany, a s katolíky zejména, nemůže shodnout. Katolická misie měla už od prvokřesťanských dob vždy také rozměr vzdělávací a právní.

Další mezery má pan Ryška ve znalostech o rozdílech mezi křesťanskými církvemi. Ve filmu má sice záběr z katolické mše, ale z jeho knihy vyplývá, že se zabýval jen protestantskými, zřejmě evangelikálními misemi (jejich charismatické projevy označuje ovšem za „mši“). To není hnidopištví: konkrétní náboženství, konkrétní křesťanské vyznání totiž určuje, jak lidé myslí, jaká je jejich představa o světě a místě člověka v něm. Už z dob agresivní ateistické propagandy si pamatujeme, že přou-li se dva čeští ateisté, není těžké rozeznat, kdo z nich je z katolické a kdo z protestantské rodiny.

Z toho důvodu jsem „zastříhala ušima“ nad Ryškovým tvrzením, že se jeho film „náboženstvím nezabývá“. Nezabývat se náboženstvím určité skupiny lidí znamená nezabývat se tím, jak ti lidé myslí, jaká je jejich představa o světě i o sobě samých. Ryškou citovaného Pierra Bourdieu neznám, ale v rámci svého studia (i před ním) jsem se zabývala dílem Mircea Eliade-a a sdílím jeho názor, že „každý projev posvátného – každý rituál, každý mýtus, každá víra či podoba

božství ... s sebou nese nutně pojem bytí, významu a pravdy“. Pokud náboženství těchto lidí neznáme, nemůžeme přesněji určit, proč akce rozvojových organizací selhávají. V tom, že selhávají, jsem jako bývalý zmocněnec pro uprchlíky s Tomášem Ryškou zajedno, jak už jsem v původním článku uvedla.

Myslím, že mi pan Ryška neprávem vytyká, proč uvádím informace norské protestantské misie NCA. Není to proto, že bych je považovala za jediný relevantní zdroj. Je to proto, že jeho organizace se zaměřuje právě na spor s touto organizací, a proto se mi zdá fér uvést i její názor.

Téma významu opia pro horské kmeny by si zasloužilo širší rozbor, než umožňuje rámec naší polemiky. Jen na okraj se tážu, proč – je-li opium zdravé na léčení zažívacích potíží a bolestí – není jeho užívání podle místní tradice dovoleno ženám?

Na závěr bych se ráda vrátila k pojmu „bílý bůh“, který pan Ryška používá jako obecné označení pro křesťanskou civilizaci, i když do něj poněkud nesystémově zahrnuje i akce místních vlád.

Křesťanská civilizace není založena na pojmu rasy. Církev vznikla na území římské říše, která také nebyla rasově pojata. K jejím nejrozvinutějším částem patřila severní Afrika a někteří z církevních Otců byli černé pleti. Změnu přineslo teprve osvícenství: až do konce 18. století Portugalci běžně světili na kněze lidi domácího původu. Myšlenka nadřazenosti bílé rasy a jejího zvláštního úkolu vznikla až s rozšířením britského impéria. Od počátku, a zejména od poloviny 20. století jsou opět svěceni na kněze i biskupy domácí Afričané, Asijci, Latinoamerikánci a další. katolická církev dnes představuje populaci rasově pestrá, přičemž nejvíce roste právě v Africe a v Asii. Stejně je tomu u většiny evangelických církví.

Myslím, že už samotný pojem „bílého boha“ naznačuje určitou předpojatost, která se mísí s nepochybně dobrými úmysly autora.

Michaela Freiová

Akhský katolík v horské vesnici. Foto: Flickr, nico t

ALFA A OMEGA V JEDNÉ MNOŽINĚ JAKO INSPIRACE PRO NAŠI SPIRITUALITU

Dle pana Einsteina není žádný absolutní čas ani prostor. Ty se projevují jen v určitém vztahu. Na opačném konci nacházíme skutečnosti kvantové fyziky, které jsou závislé na pozorovateli. Sledovaný objekt může být hmotou i polem. Podobně tak člověk žije buď v Božím prostoru a čase, nebo jen v pomíjejícím světě. My však doufáme, že žijeme v nekonečné Boží shovívavosti, ale jsou tací, kteří žijí v Jeho spravedlnosti, nebo dokonce v Jeho hněvu.

Vlastní logiku mají i nekonečna. Příмка nebo úsečka má nekonečný počet bodů. Pokud přidáme nebo ubere-me, zůstává původní nekonečný počet. Rovina má nekonečný počet přímek či úseček, prostor rovin, atd. Na kružnici je k prvnímu i poslednímu bodu stejně daleko, tj. nekonečný počet bodů. Body alfa a omega jsou z tohoto pohledu srovnatelné a ve společné množině. Lichých čísel je nekonečný počet, tj. stejně tolik jako všech čísel.

Neurčitost je dána, pokud daný předmět, případně i nekonečný, je součástí nekonečné množiny o větší mohutnosti. Nelze však vyloučit další vyšší kriteria. Pokud pan Pythagoras objevil, že matematika je základem stability jsoucna, pak nyní je možno tvrdit i opak. Naši předkové s takovou situací neměli žádné problémy a jejich úslovím o střelných zbraních bylo, že když Bůh dopustí i motyka spustí. Tak se dostáváme ke zjištění, že nekonečná množina o nekonečné mohutnosti prostě JE, ale i nekonečné množiny nižších mohutností mají svou neurčitost. Rovněž i matematika je podmnožinou Boží moudrosti, která je vlastností celé Trojice. Z Otce vychází, ve Slovu je její forma, která se Duchu vznáší nad stvořením. Dle Písma může Bůh pozorovat jak si, jako Jeho děti, s Jeho moudrostí rádi hrajeme.

Nakonec máme podobné zkušenosti. Již v předminulém století mniši seřadili stavy duše. Mezi popsány je i tzv. radostný smutek. Máme radost z toho, že se nám podařila určitá životní zkouška,

ale jsme smutní z menší míry úspěšnosti. Ve spiritualitě jsou různé postupy a dle františkánů je výstupem dokonce sestup. Jejich odborníci mají představu napřed přímé cesty k Bohu, ale pak sestup s křížem v jakési kruhové dráze do Boha, tj. se stálým zaměřením na Boha. Františkánský serafín dokonce používá všech svých tří párů křídel najednou. Horní je sepnut v modlitbách k Bohu, dolní s pokorou přikrývá tělo a střední pár slouží k rychlé službě se současným nesením kříže našeho Pána. Zdá se, že za takovým řešením i teologie poněkud zaostává. Zatím jsem se sešel jen s tím, že pro řešení byly určité břehy, nebo dvě ohniska, která se při potočení překrývala. Nakonec sirku můžeme vidět jako bod, krychli jako čtverec, atd. Takové podivné útvary však možno pohodlně zpracovávat na počítači. Naopak zaměřením se jen na jednu skutečnost víry často vede až k bludným představám.

Dle výše uvedeného je možno příbuzné spirituality praktikovat najednou s důrazem či odstupňováním dle současné situace. Naopak se jeví nevýhoda v zaměřením na pouze jedinou. Nakonec i Kristus a jeho životní příběh je více než celé Písmo. Nám jsou dány různé modlitby a proměnlivá forma liturgií během celého církevního roku. Ta by měla být základní inspirací pro naši usilovnou, byť i jednoduchou spiritualitu.

Petr Jílek, KCLJ

Gabriel Wüger, Lukas Steiner: Srdce Ježíšovo.
Foto: Wikimedia Commons

Rovněž i matematika je podmnožinou Boží moudrosti, která je vlastností celé Trojice. Z Otce vychází, ve Slovu je její forma, která se Duchu vznáší nad stvořením. Dle Písma může Bůh pozorovat jak si, jako Jeho děti, s Jeho moudrostí rádi hrajeme.

Foto: jesuswalk.com

CHARLES DARWIN (II.): ČLOVĚK Z OPICE, MĚNĚCENNÉ RASY A EUGENIKA

Seriál Architekti kultury smrti (5)

Přes nezpochybnitelný Darwinův přínos v dílčích otázkách to byla jeho zvrácená antropologie, jejíž neblahé intelektuální plody sklídilo 20. století.

Poté, co jsme v předchozím díle nahlédli do života Charlese Darwina, je namístě seznámit se s jeho myšlenkami, a to s důrazem na společensko-mravní a antropologické problémy. Když Darwin roku 1859 publikoval svou ústřední práci *O vzniku druhů přírodním výběrem*, kde poprvé zveřejňuje své názory na evoluci, bylo mu padesát let. Kniha je dodnes považována za základní pilíř moderní biologie. Popisuje zevrubně teorii evoluce a argumentuje proti názoru, že organismy byly stvořeny Bohem tak, jak je známe dnes.

Chlupatí opičáci, mořské larvy

Ovšem myšlenku, že člověk pochází z opice, vyslovuje naplno až téměř o dvě desetiletí později, roku 1871 v knize *O původu člověka*: „Sledujeme-li zárodečný vývin člověka, homologické shody, které ho spojují s nižšími živočichy (...) a zvraty, jimž podléhá, můžeme si ve svých představách alespoň částečně vybavit, jak asi vypadali naši dávní předkové a umístit je – byť jen přibližně – na jejich správné místo v živočišné soustavě. Poznáváme tak, že člověk pochází ze čtvernohé, srstí pokryté a ocasem vybavené bytosti, která žila pravděpodobně na stromech a byla obyvatelem Starého světa. Kdyby zkoumal celkovou stavbu tohoto tvora přírodovědec, zařadil by jej jistě mezi čtyřruké savce, stejně tak, jako naše ještě dávnější předky, opice Starého i Nového světa. Čtyřruční a všichni vyšší savci pocházejí pravděpodobně z jakéhosi dávného vačnatce, když ten prošel dlouhou řadou rozličných forem, jež vzešly z jakéhosi tvora podobného obojživelníkům, a tento tvor zase vyšel z živočicha blízkého rybám. Zdá se, že v šerém tajuplném dávnověku byl společným předkem všech obrat-

Darwin v roce 1855. Foto: wordpress.com

lovců vodní živočichů vybavený žábami, s oběma pohlavími zastoupenými u každého jedince a s nejdůležitějšími orgány těla – jako je mozek a srdce – nedokonale vyvinutými nebo ještě vůbec neexistujícími. Tento živočich se podobal spíše larvě dnešních mořských sumýšů, než kterékoli jiné nám známé bytosti.“

Zcela převrací do té doby zažitou antropologii: člověk nemá svůj původ a cíl v nekonečně milujícím Bohu, který jej stvořil ke své slávě jako svobodnou bytost se složkou tělesnou, duševní a duchovní. Naopak je výsledkem těžce evoluce, která se vztahuje na nejprimitivnější organismy. Sám Darwin očekává silně negativní reakci: „Hlavní závěr, k němuž jsem došel,

totiž že člověk pochází z nějakého nižšího živočicha, bude připadat řadě lidí bohužel silně znechucující.“ Vlna kritiky na sebe nenechala čekat, autor však za svými závěry pevně stál a opíral je o domnělé důkazy.

Aplikace Schopenhauerovy idee

Po čase doplnil tuto studii kapitolou *O pohlavním výběru*. Právě zde Darwin rozvíjí a vysvětluje svou teorii pohlavního výběru, který podle jeho přesvědčení hraje důležitou roli při utváření vnějšího vzhledu vyšších živých organismů. Po rozsáhlém úvodu do problematiky uvádí konkrétní případy pro jednotlivé živočišné skupiny, přičemž nejvíce pozornosti věnuje ptákům. Jde o dílo nabitě zajímavými vědeckými poznatky. Je pozoruhodné (a nepříliš často se na to poukazuje), nakolik je Darwinova teorie evoluce, původu člověka z opice a pohlavního výběru biologickou aplikací Schopenhauerovy ústřední ideje, totiž slepé, bezcílné vůle k životu, nelítostné podstaty bojů v přírodě i lidské společnosti.

Ohledně rozporu s rozšířenými představami nebyly Darwinovy poznatky nikterak průkopnické. Teorie evoluce nevznikla po proslulé výpravě na Galapágy, ale už desítky let živořila na okraji vědy. Darwin však pomohl tuto teorii zpropagovat. Nabízí se otázka, proč Darwin čekal tak dlouho na zveřejnění své teorie o původu člověka. Důvod byl prostý: nechtěl se ve vědeckých kruzích znemožnit jako jeho učitel Robert Grant, a proto rafinovaně vyčkával na ohlas své teorie o původu druhů.

Navzdory opakovaným zápasům s nemocí během posledních dvaceti dvou let svého života se Darwin nutil do práce a jeho experimenty, výzkum a psaní pokračovaly. Publikoval úryvky

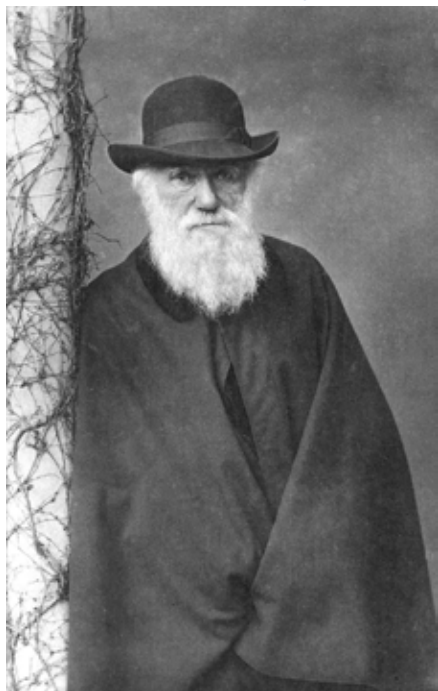
své teorie, ale kontroverznější aspekty jeho „velké knihy“ – lidský vzestup od dřívějších zvířat, mechanismus pohlavního výběru, stejně jako doporučující možné příčiny podtrhující vývoj společnosti a lidských duševních způsobilostí – byly ještě neúplné.

Darwin zemřel v Downe v anglickém hrabství Kent dne 19. dubna 1882. Chtěl být pohřben na místním hřbitově, ale na žádost Darwinových kolegů a na počest jeho významnosti zařídil William Spottiswoode, prezident Královské společnosti, pro Darwina státní pohřeb a jeho ostatky jsou uloženy ve Westminsterském opatství, v blízkosti hrobu Isaaca Newtona. Kéž by byly pravdivé příběhy, které se rozšířily o okolnostech Darwinovy smrti, totiž že na smrtelné posteli volal Ježíše. Darwinovy děti tato tvrzení vyvrátily a označily je za produkt propagandy křesťanských skupin. Sám Darwin konečně zpochybnil podobné příběhy, jež kolovaly o jeho dědovi.

Společenské důsledky Darwinovy teorie

Krátce po Darwinově smrti došlo k náhlému vzednutí vlny eugenické teorie, a to v celém euroatlantickém prostoru. Proud nabyl zvlášť neblahých důsledků v nacistickém Německu. Jistě nelze vinit

Darwin na sklonku života. Foto: Cambridgeshire Collection

Je pozoruhodné, nakolik je Darwinova teorie evoluce, původu člověka z opice a pohlavního výběru biologickou aplikací Schopenhauerovy ústřední ideje, totiž slepé, bezcílné vůle k životu, nelitostné podstaty bojů v přírodě i lidské společnosti.

Darwina ze zločinů nacistického režimu, avšak již z knihy *O původu člověka* lze nade vše pochybnost prokázat, že byl Darwin horlivým zastáncem eugeniky, rasistou a mravním relativistou.

Není záměrem tohoto seriálu jakkoliv přispívat do debaty o přírodovědeckých otázkách nebo snad o způsobu výuky biologie, která v současné době živě probíhá zejména v Americe. Ukažme si však, čím přispěl Charles Darwin kultuře smrti.

Své argumenty použité ve studii *O původu druhů* týkající se přirozeného výběru, který přinesl obrovskou druhovou rozmanitost fauny a flóry, mechanicky vztáhl v knize *O původu člověka* na lidskou společnost, konkrétně na vývoj morálky. Odstranil dvě tisíciletí tradice formování přirozeného zákona a použil pro vysvětlení geneze morálky zcela stejné schéma jako na živou přírodu: za ústřední sílu mravního a společenského pokroku prohlásil boj o život. Darwin předpokládal, že lidský jedinec je přirozeně nespolečenský a nemorální – společenským a morálním se stal v důsledku historického vývoje.

Darwin nenabízí – oproti zažité představě – žádnou dovršenou ani vnitřně koherentní teorii. Je plný logických rozporů, používá mlhavé pojmy a myšlenkové formule. Myšlenka přežití nejsilnějšího je prázdnou formulí, je-li aplikována na člověka a lidskou společnost. Za nejsilnější jsou označeni aktuálně přeživší. Darwin směšuje popis s hodnocením. Absolutním měřítkem výkonu je přežití – to ideologicky ospravedlňuje ty, co přežili. To ovšem nutně znamená, že třeba nenarozené děti nebo staří a bezmocní v tomto pojetí nemají hodnotu.

Teorie relativizace lidskosti

Byl Darwin rasista? Ocitujme si úryvek z knihy *O původu člověka*: „Člověk dosáhl svého současného postavení vlivem faktorů, o nichž jsme právě pojednali, a snad ještě působením dalších, které dosud nebyly objeveny. Od té doby, kdy se stal skutečně člověkem, rozdělil se na různé rasy, či, jak bychom mohli říci výstižněji, na různé poddruhy. Některé z nich, na příklad černošské a evropské, jsou tak odlišné, že kdyby někdo bez dalšího vysvětlení předal několik jejich exemplářů některému přírodovědci, bezpochyby by je považoval za dobré a pravé druhy.“ Tuto myšlenku dále rozvíjí směrem, který nenechává čtenáře na pochybách, že některé rasy jsou vývojově vyspělejší, a jiné méněcenné.

Je až děsivé, nakolik se tyto myšlenky uchytily a ve 20. století našly pokračovatele v tzv. sociálních darwinistech. Jak je patrné, pokud jde o základy eugeniky, rasové teorie i morálního relativismu, nejde tedy v první řadě o zneužití Darwina, ale o jeho vlastní myšlenky.

Slepá vůle k životu, nebo rozum a svobodná vůle?

Morální sféru člověka a společnosti nelze redukovat na biologickou podstatu. Darwin zcela zapomíná, že člověk má rozum a svobodnou vůli. A tento člověk je zván do plnosti života, který daleko přesahuje hranice jeho života zde na zemi, protože spočívá v účasti na životě samotného Boha. Kultura života, slovy Jana Pavla II. v úvodu k encyklice *Evangelium vitae*, „sleduje především to, aby byla opět jasně a jednoznačně potvrzena hodnota lidského života a jeho nedotknutelnost a zároveň aby byla všem lidem i každému jednotlivci ve jménu samotného Boha adresována tato důrazná výzva: *chraň a opatruj, miluj a zachovávej život, život každého člověka!* Pouze na této cestě nalezněš spravedlnost a pokrok, pravou svobodu, pokoj a štěstí!“

Josef Mudra
(mezititulky redakce)

Seriál vzniká podle knihy Donald De Marco – Benjamin Wiker: *The Architects of the Culture of Death*. Ignatius Press, San Francisco 2004, ISBN 1-58617-016-3, 410 stran.

BŮH VE SVÁTOSTECH

Tajemství křesťanského zrození

„Zachraňte se z tohoto zvráceného pokolení!“ vybízel Petr ve svém letničním kázání poutníky, kteří přišli na svátky do Jeruzaléma, aby se nechali pokřtít ve jménu přislíbeného Mesiáše na odpuštění hříchů. Ti, kdo jeho slovo přijali, byli pokřtěni. Vstoupili do nového, nezničitelného života, který mají v Kristu Ježíši.

Kristův příchod na tento svět znamená sestup božství do údolí slz a pláče a přínos světla tam, kde byl jen stín a temnota. V něm se tajemným způsobem v nepochopitelné jednotě spojilo božství a lidství, a toto spojení je vzorem pro vztah člověka k Bohu. Nové království, které Syn Boží přichází založit, je království nadpřirozena: je to proniknutí božského prvku do naší lidské oblasti. Jako se v něm snoubí dva nekonečně vzdálené světy, božský a lidský, tak má nyní božský prvek zapustit hluboké kořeny v přirozenosti člověka, aby jej stále víc a více podroboval Bohu.

Nový zákon Kristovy říše žije tedy v oblasti nadpřirozené. Člověk má být přenesen ze smrti k životu, ze smrti hříchu k životu milosti, a z dítěte tohoto světa se má stát dítětem nebes. Proto na sebe Syn Boží bere lidskou přirozenost, proto učí po tři roky a uvádí do soustavy učení dosud neznámého a mnohdy přesahujícího světské smýšlení materialisticky založených posluchačů, proto nakonec umírá potupnou smrtí na kříži. Nový vztah člověka k Bohu byl zpečetěn Kristovou krví na Kalvárii, jí byla člověku otevřena brána nebes, zavřená hříchem, a bylo zahájeno království nadpřirozena.

Jak se však člověk dostane do tohoto království? Čím smyje hřích, který ho tíží a odvrací od Boha? Jak se má stát dítětem Božím, když se zrodil jako dítě tohoto světa? Přijetím křtu, účastí v *tajemství křesťanského znovuzrození*.

Kristus přelil do této své svátosti svou svatou krev, která obmývá hříšnou duši a činí ji krásnou a milou Bohu. Nuže, touží-li člověk mít podíl v novém království nadpřirozena, chce-li vniknout do oblasti života Božího, přeneseného

na tuto zemi, musí přijmout tuto svátost, zahajující Boží život v duši. Neboť nezrodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejít do Božího království, řekl Ježíš Kristus (srov. Jan 3,5).

Existence a povaha křtu

Přijmout křest tedy znamená stát se Kristovým, vstoupit do jeho družiny,¹ připojit se k jeho věrným, stát se členem jeho království.

Písmo svaté mluví o křtu jako novozákonní svátosti hlavně na dvou místech. Ve třetí kapitole zaznamenává svatý Jan Kristovu rozmluvu s Nikodémem, v níž se jedná o křtu, a pak při odchodu z tohoto světa – jak na konci svého evangelia poznamenává Matouš – dává Kristus příkaz udělovat svátost křtu. Židé řeči o křtu rozuměli, neboť tento obraz znali zvláště z Janova jednání, i když ihned nevěděli, jaký bude rozdíl mezi křtem Kristovým a Janovým.

Podle zprávy Janova evangelia křtil Jan v Aionu u Salimu, neboť tam bylo mnoho vody, a lidé přicházeli a dávali se křtít. Josef Flavius vypravuje, že se k Janovi sbíhalo velké množství židovského lidu; jeho křest tedy vyvolával značnou senzaci (*Antiquit.* 18, 5). Křest Janův, jak je zřejmé z evangelia, byl křtem pokání, kterým se lidé měli připravit na příchod Mesiáše. Přesto však byl tento křest považován za něco zcela zvláštního, a proto židé poslali k Janovi posly, aby se ho zeptali, zda je Mesiášem. To proto, že v mesiášské době se měl podle rabínských nauk udělovat zcela zvláštní křest, takže Janův křest vyvolává v židech otázku, zda snad on není Mesiáš. Vidí určitý vztah mezi křtem a mesiášskou dobou.

Gotická křtitelnice s paškálem, Banská Bystrica.
Foto: Wikimedia Commons, Holdmacska

Rozdíl mezi křtem Janovým a Kristovým

Co se týče Janova křtu, je patrné z evangelia, že to bylo obřadní umývání, které mělo ve spojení s duchem kajcnosti připravovat na příchod Vykupitele. Jan sám určuje rozdíl mezi svým křtem a křtem Kristovým, když odpovídá na otázku židů, zda je Mesiášem, jestliže se odvažuje křtít: *Já vás křtím vodou, abyste se obrátili. Ale ten, který má přijít po mně... vás bude křtít Duchem Svatým* (Mt 3,11). Osobitou známkou Kristova křtu bude vliv Ducha Svatého. Janův křest tedy nebyl skutečnou svátostí, působící milost v duši toho, kdo jej přijímal. Byl to spíše pouhý obřad přivádějící palestinské židy k pokání, k lítosti nad hříchy. Jestliže se jim dostávalo odpuštění hříchů, nebylo to mocí tohoto obřadu, nýbrž pro vnitřní dispozice a lítost, které obřad vyvolával v duši.²

Kristus sám mluví o křtu předně na noční schůzce s Nikodémem (Jan 3). Židovský předák a farizeus uznává božské Kristovo poslání a rád by se dostal do jeho království, jež hlásá. Ale Kristus vyžaduje jako podmínku ke vstupu do svého království duchovní znovuzrození, které se děje na křtu: *Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království*. Kristus tedy mluví o novém obřadu, který může znamenat jen křest. Je to vnější obřad, při němž se užívá vody, ale je tu také vnitřní posvěcení, protože tento obřad je spojen s působením Ducha Svatého, jenž otvírá bránu do Božího království a působí v duši nový život. To jsou příznačné známky křestanského křtu, jak je označil Kristus.

Poslání křtít

Před odchodem z tohoto světa, když se Kristus loučí se svými učedníky, dává jim příkaz udělovat křest, jehož přijetí je podmínkou pro vstup do nového království: *Jděte tedy, získajte za učedníky všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal* (Mt 28,19–20). Evangelista Marek tento příkaz ještě zesiluje sankcí: *Kdo uvěří a dá se pokřtít, bude spasen; kdo však neuvěří, bude zavržen* (Mk 16,16).

Foto: Flickr, JaeYong, BAE

Kristus přelil do této své svátosti svou svatou krev, která obmývá hříšnou duši a činí ji krásnou a milou Bohu. Nuže, touží-li člověk mít podíl v novém království nadpřirozena, chce-li vniknout do oblasti života Božího, přeneseného na tuto zemi, musí přijmout tuto svátost, zahajující Boží život v duši.

Církev vždy věrně plnila tento příkaz svého zakladatele. Skutky apoštolů vypravují, že již v den letnic, kdy Kristova Církev, utvrzená příchodem Ducha Svatého, zahájila svou činnost, bylo pokřtěno na tři tisíce lidí. Po působivém Petrově kázání se shromážděné davy tážou apoštolů: „Bratři, co máme dělat?“ Petr jim odpověděl: „Obráťte se! A každý z vás ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Kris-

ta³, aby vám byly odpuštěny hříchy, a jako dar dostanete Ducha Svatého.“ (Sk 2,38) V těchto slovech je řečeno vše, co lze říci o křtu: je to svátost Kristovy Církvě, nutná ke spáse, jíž se člověku dostává odpuštění hříchů a daru Ducha Svatého.

Látka a forma křtu

Jako u každé svátosti, tak i u křtu mluvíme o *látce* a *formě*, v jejichž spojení záleží svátost. Svátý Augustin to vyjádřil známými slovy: *Přistoupí slovo k živlu, a stává se svátost*.⁴ Slovo je tvarem, formou svátosti křtu, voda je látkou (materií). Forma ve smyslu tomistické filosofie umožňuje bytí věci, působí, že věc je to, co je. Ponoření člověka do vody je úkon, který snad může být symbolem něčeho, ale nic více. Jestliže je však toto ponoření spojeno se slovy *Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého*, stává se tento úkon tajemstvím, mysteriem, a Bůh ho používá jako nástroje k udělení své milosti.

Historie udílení křtu

Z historického hlediska nenastaly ohledně křtu žádné změny, ani neprošel vývojem, co se týče látky a formy; vždy se užívalo jako látky křtu vody, symbolizující obmytí duše, a vždy to byla stejná slova, forma křtu, která přesně vymezil

sám původce svátosti. Vývoj můžeme pozorovat jen z hlediska způsobu, jakým bylo používáno vždy stejné látky a formy.

Nejstarší zprávy o udělování křtu praví, že křest byl udělován trojím způsobem: ponořením (jedním nebo trojím), litím vody na hlavu a kropením vodou. Tam, kde byl dostatek vody, býval křest udělován ponořením. Při křtu nemocných, dětí a vězňů v době pronásledování bylo užíváno druhých dvou způsobů. Nejlépe nás o křestní látce poučuje jeden z prvních dokumentů křesťanského starověku *Didaché*, kde se o udělování křtu praví: *Co se týče křtu, udělujte jej takto: Když jste byli poučili, co předchází, křtíte ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého ve vodě živé (tekoucí). Není-li vody tekoucí, křtíte jinou vodou, a nemáte-li vody studené, křtíte teplou. Nemáte-li dosti ani té, ani oné, nalejte třikrát vody na hlavu ve jménu Otce...* Na Východě se křest obvykle uděloval úplným ponořením, kdežto na Západě se zpravidla alespoň u dospělých používalo způsobu, podle něhož stál křtěnec ve vodě a voda mu byla lita velkou nádobou na hlavu. Tento způsob byl udržován dlouho do středověku, jak je

zřejmé z nádherných křestních kaplí neboli baptisterií, která byla stavěna poblíž kostela.

Z toho je tedy zřejmé, že nezáleží na způsobu – může to být buď ponoření, nebo polití, jen když se použije skutečné vody.

Už v prvních stoletích se setkáváme se svěcením křestní vody. Je to liturgický obřad, jenž Církev vyžaduje, třebaže nikdy nepopírá platnost křtu vodou neposvěcenou. I když se někdy zdá, jako by Otcové přikládali účinnost vodě při svátosti křtu pro její posvěcení, je zřejmé, že mají na mysli jen tajemství účinnosti svátosti jakožto svátosti. Plyne to z vědomí, že posvěcení nedodává vodě nic podstatného vzhledem ke svátosti, tedy že svátost je platná, i když je udělena vodou neposvěcenou. A toto vědomí bylo vždy zcela obecné.⁵

Poznámky

¹ Křtít od *krstit*, *krestit* má svůj kořen ve slově Kristus. Proto pokřtít znamená vytvořit nového křesťana, kristovce, přívržence Kristova.

² Tridentýský koncil učí proti protestantům ztotožňujícím křest Janův se křtem Kristovým: *Jestliže někdo řekne, že křest Janův měl tutéž sílu jako křest Kristův, anathema sit*

(Denz. 857). Svatý Tomáš charakterizuje Janův křest takto: *Křest Janův neuděloval milost, nýbrž pouze na milost připravoval... pokud pokáním připravoval lidi na přijetí účinku křtu Kristova. Křest Janův nebyl sám sebou svátostí, nýbrž jakoby nějakou svátostí, připravující na křest Kristův* (S. th. III. 38, 1 k 1.)

³ Křest ve jménu Ježíše Krista je křest Kristův, na rozdíl od křtu Janova. Z textu neplyne, že by se dříve křtilo ve jménu Ježíše Krista a nikoli ve jménu Nejsvětější Trojice, jak se někteří domnívali. Zde se pouze staví křest Kristův proti křtu Janovu, od něhož se liší hlavně svými účinky.

⁴ *Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum* (Tract. in Joan. 80, 4).

⁵ *Právě proto, že je křest tak naprosto nutný ke spáse, usnadnil Kristus jeho přijetí tím, že jako látku křtu ustanovil pouhou vodu a dal právo každému člověku udělit tuto svátost v případě nutnosti* (S. th. III 68, 1).

Reginald M. Dacík OP
Věrouka pro laiky V.
Krytal, Olomouc 1948
redakčně upraveno

ThDr. Reginald Maria Dacík OP (1907–1988), český teolog, redaktor, publicista, kněz dominikánského řádu

Ad: Zneužívané zneužívání [RCM 8/2010]

Ve stejném čísle, v jakém vyšel můj článek, jsem narazil na článek *Zneužívané zneužívání*. V něm mne zarazil odkaz na práci německého psychiatra, v němž se mimo jiné vysvětluje urputná pozornost médií případům pedofilie mezi kněžími špatným svědomím dnešní společnosti způsobeným dřívějším tolerantním přístupem společnosti k pedofilii vůbec. Toto tvrzení se mi jeví jako zcela vykonstruované.

Zcela jasným důvodem urputnosti medií je skutečnost, že katolická církev je poslední velkou institucí, která lidem připomíná, že jsou něco více než zvířata a že podle toho mají svoje instinkty zvládat a podrobovat řádu. To je lidem velmi protivné – a žurnalistům osobně

většinou vzhledem k jejich věku a způsobu života je to protivné obzvláště – a proto není divu, že si škodolibě na těchto skandálech pochutnávají. Není důvod v tom hledat žádné temné spiknutí.

Ostatně – bylo by nějakým pozitivem z hlediska morálního stavu společnosti, kdyby pedofilní případy v církvi nepovažovala za něco horšího než případy pedofilů shromažďujících dětskou pornografii do svých počítačů. Soudce či policista spojený se zločiny je a musí vždy být větším skandálem než když se jedná o soukromého občana.

Navíc je pravda, že sexuální zneužívání dětí je čin mnohem horší než dobrovolné smilstvo mezi dospělými jedinci a pobouření by mělo být o to větší.

Je v něm prvek „pohoršení maličkých“ a často i prvek „útlaku sirotka“ vzhledem k bezmocnosti dítěte. Nepamatuji si také, že by se v obecné veřejnosti něčemu takovému kdy v minulosti dostávalo zvýšené tolerance na rozdíl od uvolňování sexuální morálky. Natož aby ohavnost těchto skutků byla nějak zlehčována v morální nauce církve a to by vysvětlovalo, proč se situace neřešila. Kde to ten psychiatr sebral? Důvodem zamlčování a neřešení v církvi lze nalézt jednoduše v lidské povaze, která má sklony prohrěšky vlastní sociální skupiny či kasty tajit.

Zdraví

Pavel Bratinka

Poznámka k týdnu

Jsou si náboženství rovna podobně jako lidé?

Náš redakční život i stránky tohoto čísla zpestřila odpověď pana Ryšky na recenzi Michaely Freiové, v níž si vzala na mušku jeho filmový dokument *V zajetí bílého boha*. Kolegyně na mnohé Ryškovy námitky odpověděla, ale snad by bylo prospěšné vysvětlit ještě pár důležitých věcí, třeba ohledně kvality různých náboženství a kultur...

Autorova argumentace vychází z toho, že všechna náboženství jsou si rovna. Chápu, že pro kulturního antropologa je asi „z profese“ dívat se na etnikum, kulturu a potažmo náboženství jako na fenomény, jejichž konkrétní skutečnosti jsou si rovnocenné. Náboženství je potom pro něj pouhou součástí kultury, a ne ona jeho plodem. Ale hlavně se nemohu zbavit dojmu, že Ryška aplikuje princip rasové rovnoprávnosti v odpověď na otázku, zda mají jednotlivá náboženství stejnou hodnotu. Byť je v zákoně hanobení těchto věcí pod jedním paragrafem, jedná se o dvě zcela odlišné věci. Nemusí to tak ovšem vidět ten, pro koho je kult a kultura jenom pověstnou „společenskou nadstavbou“ nad „výrobní základnou“ (jak si to ještě dobře pamatujeme z povinné školní marxistickoleninské indoktrinace). Lidé jsou si mezi sebou jistě rovni, a stejně tak etnika, avšak jejich kulturní dědictví – přes nenahraditelnou jedinečnost každého z nich – si

rovna nejsou, ani nemohou být. Nejsou si totiž rovna náboženství, z nichž ty kultury vycházejí, protože ta se od sebe odlišují mírou poznání transcendentní skutečnosti. Pro pana Ryšku jakožto vědce, navíc jeho oboru, by neměl být takový problém porovnat si, nakolik které náboženství odpovídá přirozenosti člověka nejlépe. Určitým vodítkem by pro něj mohl být přístup především současných katolických misionářů (abychom vyloučili misie s politickým pozadím, jež v historii najdeme též). Úspěšné byly a jsou především ty misie, kde se misionář nejprve stal jedním z těch, jimž chtěl přinést světlo evangelia. Proto není třeba nic vytýkat autorovu popisu, jak to dopadá, působí-li někdo ať už misijně, či rozvojově ze své západní „bubliny“.

Ryška vnímá jako škodlivé některé sociální následky konverzí ke křesťanství. Zmiňuje, ovšem bez bližšího vysvětlení, rozpady vícegeneračních rodin – jak s tím jde dohromady skutečnost, že pro křesťany

jinde na světě bývá právě takový rodinný model typický? Nejde spíš o všeobecný rozpad tradičních společností vlivem modernizace? Ale možná též nalezneme odpověď v Kristových slovech, že „*od nynějška bude rozděleno pět lidí v jednom domě ... otec proti synovi a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce...*“ (srov. Lk 12,49–53). Toho jsou si misionáři jistě dobře vědomi. Udivuje mne jejich odvahy, s níž hlásají evangelium lidem, o nichž vědí, že pokud uvěří, budou vykořeneáni, možná pronásledováni, nebo i zabiti. Jejich motivem je zachránit duši pro nesmrtelnost. Ryškovým posláním je zkoumat jedinečné kultury, i proto, aby mohly být udrženy živé. Je jistě dobré chránit je před globálním zglajchšaltováním. Ale obětovat spásu lidské duše zakonzervování člověka v živém skanzenu? Ba co víc – vytvářet náboženské skanzeny? To musí zůstat pro křesťana zcela nepřijatelným řešením.

Ondřej Prokop Vaněček

LITURGICKÁ ČTENÍ

14. 3. Neděle **Joz 5,9a.10–12, Žl 34, 2 Kor 5,17–21, Lk 15,1–3.11–32**
4. neděle postní

15. 3. Pondělí **Iz 65,17–21, Žl 30, Jan 4,43–54**
sv. Longin

16. 3. Úterý **Ez 47,1–9.12, Žl 46, Jan 5,1–3a.5–16**
sv. Heribert

17. 3. Středa **Iz 49,8–15, Žl 145, Jan 5,17–30**
sv. Patrik

18. 3. Čtvrtek **Ex 32,7–14, Žl 106, Jan 5,31–47**
sv. Cyril Jeruzalémský

19. 3. Pátek **2 Sam 7,4–5a.12–14a.16, Žl 89, Řím 4,13.16–18.22, Mt 1,16.18–21.24a**
Slavnost sv. Josefa

20. 3. Sobota **Jer 11,18–20, Žl 7, Jan 7,40–53**
sv. Archip

Res Claritatis MONITOR – zpravodajský týdeník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Fotografie bez uvedení zdroje pocházejí z Flickr.com. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500. Šéfredaktor: Mgr. Michaela Freiová. Redaktoři: Mgr. Dagmar Kopecká, Mgr. Ondřej Vaněček. Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Mgr. Matyáš Zrno. Teologický poradce: P. Mgr. Pavel Mayer OP. Objednávky: Periodikum je distribuováno zdarma a lze jej v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 15 Kč, což pro tento rok činí 675 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplatí. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.